

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15.—
za pol leta 7.50
za četrta leta 3.80
za 1 mesec 1.30

Posamezna številka 40 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 16

Ptuj, 20. julija 1919

I. letnik

Bodočnost Ptuja.

Ko se je porodila naša nova država, smo bili prepričani, da je zasigurana prijaznemu mestu ob Dravi — starodavnemu Ptuju — najlepša bodočnost. Uverjeni smo bili, da postane Ptuj trgovsko taborišče celega Podravja in industrijsko središče Dravske doline. Sanjali smo o koridorju, ki bo vezal Česko-Slovaško republiko z našo državo. Upali smo, da si bomo ravno pri Ptuj podajali roko s podjetnimi severnimi brati. Bilo je za nas gotovo, da pelje glavna železniška proga iz Česko-Slovaške republike preko našega mesta.

O koridorju se sliši danes le redko. O napredku Ptuja še vidimo malo. V prvih mesecih po preobratu je bilo v mestu še živahno vrvenje. Imeli smo močno vojaško posadko. Prebivalstvo mesta je naraščalo, bilo je veliko pomanjkanja stanovanj. Cvetela je trgovina. Prevažalo in odvažalo se je posebno vino in drugo blago. Ptujski okraj je bogat poljskih pridelkov. Koliko denarja je prišlo v okraj z vinsko trgovino, s trgovino s svinjami, živino, perutnino itd.

Nesrečna carinska politika naše vlade nam grozi vse to uničiti. Kleti so polne vina, toda kam z njim, ko se pobira od vina neznoosno visoka carina! Ostala trgovina in obrt še se ne more razviti, ker primanjkuje blaga in surovin. Primanjkuje pa tudi podjetnosti, ali pa so si nabrali vojni dobičkarji toliko premoženja, da se jim ne ljubi več delati.

V zadnjem času nas vznemirja posebno vest, da se namerava opustiti tukajšnja delavnica južne železnice. V tej delavnici je

našlo do sto rodbin svoj zaslužek. Sedaj se je odpustilo že skoraj polovico delavcev, novi se sploh ne sprejmejo in govori se, da bo delavnica sčasoma premeščena iz Ptuja v Maribor.

Dalje slišimo, da se že spravlja ves material tukajšnjega pionirskega bataljona nekam proti Osjeku. V Ptuj je bil od nekdaj sedež pionirjev. Tako priljubljeni pionirski čolni torej zginjevajo. Ptuj je bil najvažnejša pionirska postajanka, prvo vežbališče stare Avstrije. Ne moremo si misliti, da bi se v tem pogledu kaj spremenilo. Pionirji so za mesto velike važnosti že radi nevarnosti Drave, material pride posebno v poštev pri regulaciji te reke, ki se bo morala prej ali slej vendar le izvršiti. Če se bomo torej v prihodnosti sploh vzdrževali kako vojaštvo, je naša odločna zahteva, da ostane Ptuj, kakor je bil, pionirska posadka. Nam je na srcu napredek Ptuja. Nikakor ne pripustimo, da bi prišlo to mesto v Jugoslaviji ob veljavo, ki mu gre po naravni legi. Da se znamo boriti za napredek mesta, smo pokazali v prašanju ptujске gimnazije. Z iste odločnostjo bomo nastopali ob vsaki priliki.

Kakor rečeno ni videti v gospodarskem pogledu v Ptuj do sedaj nikakega napredka. Treba bo izvenredne podjetnosti, da obudimo v mestu gospodarsko življenje. Treba bo skrbeti za dotok prebivalstva, sicer se Ptuj nikdar ne razširi. Vstvariti moramo industrijska in trgovska podjetja, privabi trgovce in obrtnike. Mesto treba modernizirati, uvesti toliko pogrešano električno razsvetljavo, (Fala je blizu), izpeljati vodovod.

Če se bo vse to zgodilo, potem se ljudje ne bodo ogibali Ptuja, pričelo se bo nasprotno

naseljevanje in ne bo se nam b ti za — bodočnost Ptuja.

Mesto Ptuj svojemu vladarju ob priliki rojstnega dne.

Rojstni dan Njega Veličanstva kralja Petra I. se je slavil v Ptuj kar najsveteje. Na tozadevni poziv vladnega komisarja g. dr. Senčarja in vodje okrajnega glavarstva g. dr. Pirkmaierja je dobilo mesto Ptuj že na predvečer t. j. v petek dne 11. t. m. praznično lice. Vsi javni uradi in mnogo zasebnih hiš je bilo okinčanih z narodnimi oziroma državnimi zastavami. Okoli 21. ure zvečer, ko je ponehala nevihta, so bila malone vsa poslopja razsvetlena.

Pri dominikanski vojašnici se je zbral ptujski „Sokol“, z lampijoni, vojaštvo z bakljami in druga društva k veličastnemu obhodu po mestu. Na čelu je korakala mestna godba igraje slovenske koračvice. Kaj lepo je bilo gledati majhne Sokolice, v rokah zastavice in mnogobarvne lampijone, ko so v vzornem redu prikorakale najprej k zelenjem okrašenem postajnem poveljstvu, kjer se je bakljada ustavila. Pevski zbor je zapel pesem „Slovenec, Srb, Hrvat“, godba je zasvirala srbsko himno, mnogobrojna množica pa je klicala navdušeno: „Živijo kralj Peter!“ Vojaštvo je streljalo rakete, ki so razsvetljevale celo okolico. Nato se je nadaljeval obhod proti okrajnemu glavarstvu. Poslopje, vsa okna in balkon glavarstva so bili bogato okinčani z venci, zastavami in lampijoni, ki so v magični rudeči luči razsvetljevali celi Srbski trg.

makom, ki je prestal prvi najhujši boj za svoje življenje.

Sedaj pograbi ladjo in mlin valovi, dvignejo vse, mlin plava proti sredini Drave, proti globočini, gubeč med potjo vse, kar so odrahljali burni, peneči valovi naraščajoče Drave.

Mož na strehi kliče, vpije, kriči: Na pomoč!

Bobnenje jeznih valov uduši njegov glas. Mož vpije še bolj, kriči, kolikor mu da duša! Uvidel je, da je sedaj drugi boj za njegovo življenje. Če dojde še pravočasno pomoč, ako jo dokliče, tedaj je še rešitev. . .

Z lučjo v roki se oprijemlje krčevito strehe, tramov in gleda že obupno v temno noč! Nastal je vihar in mu ugasnil luč, zadnjo potnico zvezdo in kažipot njegovim rešiteljem!

V sredi Drave je otok. Ob tega butne plavajoči mlin in se prevrne. Streha zdrkne z mlina in pade v valove. Mož obenem z njo. Oba plavata naprej — v pogubo! Še enkrat zakriči mož — pa njegov glas je glas vpijočega v puščavi. Upade mu pogum in up na rešitev, — kmet mlinar se je udal v svojo usodo.

Ko se vrši to na razburkanih valovih Drave, stoji fant mlinar pod okencem dekleta.

Najbližji sosed je slišal krik, videl luč, pritekel bližje in videl grozoto!

Hitro je poklical vse najbližje ljudi na pomoč. Kmalu so vsi na mestu. Odpeli so

Sreča v nesreči ali potopljeni mlin v Zabovcih. (Resnična dogodba).

Spisal — n.

V Zabovcih ob Dravi sta dva mlina: Korošev in Tementov. Dne 7. julija zvečer, ko je Drava nekoliko narasla, vsled velikega deževja, zgodila se je v Zabovcih pri Tementovem mlinu nesreča. V mlinu na dva kolotoča ali tečaja, je bilo okoli 300 žakljev raznega kmečkega zrnja. Mlin je stal na obrežju ob Dravi na dveh ladjah, ki sta bili že obe stari in pihli, vsled česar je uhajala voda v nje, in je bilo treba vsak dan vodo izplati.

Dotični usodepolni večer je šel sin, ki je imel mlin na oskrbi, vasovat. Vodo iz čolmov je izplal ter se smatral rešenega vseh skrbi. V mlinu je bil kmet iz Spuhlje ter si mlel svoje žito.

Močno je spal na trdnih mlinskih tleh, tekoči mlin pa mu je igral najlepšo godbo. Imel je težke sanje. Sanjalo se mu je, da hodil nekdo s težkimi koraki okoli njega in se mu vedno bolj približuje. Uiti mu je hotel, a ni se mu dalo. Težko je sopel in se hotel obražniti prihajajočega. — Mlin na en tečaj pa je šel svojo pot naprej. Kamenje se je vrtelo in drobilo žito.

Kmeta so njegove težke sanje zbudile k življenju. To je bila njegova rešitev. Še ena minuta in zgubljen bi bil v valovih Drave. .

Prebudeč se in rešen težkih sanj, je skočil kvišku, misleč, mlin leti prazen. . . ! Hitrih nog gre pogledat k kašti, če še teče zrnje pod kamenje.

Pa komaj je zgoraj in se prime z lučjo v roki za sipalnik, tedaj pa pade mlin v globočino. . . Voda se vsuje skozi okna, vrata, vse odprtine . . in že sega možu do ramen. V mlinu se vse dviga in plava, buči, grmi poka in treska. . . valovi vode gredo više in više, mlin se potaplja. Kmet — mlinar: „po tebi je“, si je mislil! „Zadnja ura ti bije. . . ! Toda ne, samo umreti ne! Reši se, pa kam . . . ? Na streho!“

Dvigne se na vsipalnik, voda za njim! Halo; vrat je že zunaj vode, mogoča je rešitev. V levi roki luč, z desnico se oprijemlje naprej, dviguje više in više — pa hitro, sicer je potop. . . !

Pride na kašto, blizu je strehe, ki je krita z lesenimi ploščami. Hitro pograbi par teh plošč odrine in zmeče v stran, napravi si luknjo, dosti je velika, da se prerine skozi telo, in kvišku spet. Kakor pravi Sokol, se vspne z eno roko na tramena, — v levi roki še vedno luč in rešitev je blizu. . . na strehi!

Mlin se je ustavil, pogreznil tako, da je komaj še streha zunaj.

Valovi Drave se zaganjajo ob mlin in ga trgajo kakor volkovi svojo žrtev. . . Deske se lomijo, trami pokajo, vse hrešči pod siro-

Iz okusno dekoriranega balkona je pozdravil vodja okrajnega glavarstva g. dr. Pirkmaier tisočglavo množico ter se v vznešenih besedah spominjal junaškega vladarja, kateremu je bila usoda končno toliko mila, da gleda po najhujših izkušnjah in po nepopisnem trpljenju na svoj odrešen rod, ki se je združil iz treh plemen v mogočen in krepk narod. Zahvalil se je za izraze udanosti in patriotizma ter končno prosil, naj proslavimo rojstni dan Njega Veličanstva s plemenito radodarnostjo pri nabiranju za nesrečne žrtve vojne, ki so najdražje plačali odrešenje naše domovine. Ko je govornik končal z „živijo“ klici na vladarja, je godba zaigrala „Lepa naša domovina“, navzoči pa se pevajoči odkritih glav pridružili godbi. Potem je pevski zbor ptujskega pevskega društva zapel „Slovan na dan“, rakete so se zasvetile in „živijo“ klici niso hoteli ponehati, ko se je spreved pomikal proti magistratu. Palača mestne hiše je bila bogato ovenčana z narodnimi ter državnimi zastavami okrašena in vsa razsvetljena, na balkonu pa je bila v sredi zelenjadi in cvetlic slika kralja Petra I. Ko se je ustavil spreved pred mestno hišo, je nagovoril g. vladni komisar mesta Ptuj dr. Senčar zbrane mestjane ter poudarjal pomen lepega slavlja, katerega so priredili Ptujčani svojemu odrešitelju, hrabremu kralju. Poudarjal je, da je prireditel namenjena onemu vladarju, kateremu so svoječasnno s vso nizkostjo in zlobnostjo podtikali vzrok svetovne vojne hoteč steptati v prah njegovo kraljevstvo. Mogočni klici in ovacije kralju Petru so sledili častitkam, s katerim je govornik končal svoj jedrnat nagovor. Godba je zasvirala srbsko himno, nakar je pevsko društvo v močnem zboru kaj lepo proizvajalo globoko učinkujočo pesem „Adrijansko morje“. Obhod se je potem nadaljeval po mestu proti dravskemu mostu, katerega so vojaki lepo razsvetili z bakljami. Tudi obrežno sprehajališče je bilo razsvetljeno. Godba je šla do občinske hiše na Bregu, nato se je spreved razšel. Pred razhodom je zaklicalo sokolstvo na poziv staroste dr. Fermevca v proslavo prvega Jugoslovana in prvega brata Sokola kralja Petra navdušeno „Na zdar“.

Dne 12. julija je priredila mestna godba v ranem jutru budnico. Ob 9. uri je bila

čoln, ki je bil blizu mlina in hajd, — vsi korajžni, za plavajočim mlinom: noseč rešitev kmetu mlinarju.

Poslali so tudi takoj glas fantu na vas. Klic: „mlyn plava po Dravi!“ še ga ne spravi kvišku. Zaljubljenec si misli: to je šala, ljubezen mi hočejo kaliti! Pa klic je postal obupnejši, žugajoč! Zaljubljenec je postalo vroče ob misli, da mogoče le ni šala in beži k mlinu. Videl je resnico, — svojo nesrečo! Na ljubezen dekleta je stem pozabil. Vzbudila se mu je ljubezen do matere-vdove. Brž k njej, da ji pove na lahko nesrečno zgodno in jo potolaži. Mati pade v nezavest ob grozni novici. Ta nesreča! Vzela ji je vso premoženje. Trdno drži sina v objemu, hoteč ga zadržati, da še njega ne zgubi. Pa sin je izročil mater drugim ženskim rokam, dobrim sosedinjam v varstvo in stekel je za mlinom, hoteč rešiti, kar se še da!

Rešitelji v čolnu so se spustili v deročo Dravo zgubili so sled. Čoln ženejo v vso nadčloveško močjo, kljubujoč vsem valovom in smrtni nevarnosti dol po Dravi, hoteč najti mlin in mlinarja.

Eno uro po Dravi poleg Novevasi pod Sv. Markom je plavala še streha in kmet ž njo. Rešitelji so po vseh naporih popolnoma zmučeni, premočeni, že brez upa zmage, končno našli potapljačo se streho in kmetiča-mlinarja še čilega in zdravega.

Rešili so ga, že smrti posvečenega. Ko so ga pripeljali k obrežju, je bilo veselje na vseh obrazih! Le mladi mlinar in njegova mati sta imela rosne oči. Zgubila sta vso premoženje. Pa še ne samo svoje, tudi drugih sosedov kruh je šel po vodi. . .!

svečana služba božja, katere se je udeležilo skoro vso uradništvo iz Ptuja, zastopstva društev, skoro ves ptujski Sokol z naraščanjem vred, deputacija Orla in druga javna zastopstva.

Po maši je sprejemal vodja okrajnega glavarstva častitke in udanostne izjave predstojnikov oblasti, korporacij in raznih jugoslovanskih društev.

Brzobjavne in pismene častitke in udanostne izjave so vposlale skoro vse občine, društva in druga zastopstva političnega okraja Ptuj. Predpoldne so požrtvovalne in marljive Sokolice po mestu prodajale cvetlice in pobirale prostovoljne prispevke za invalide, narodne žene pa so v rotovžu odpravljale pridne nabirateljice ter jim polnile košarice s cvetjem. Uspeh cvetličnega dne v Ptuj je bil nad vse pričakovanje ugoden in so darovali tudi nekateri meščani nemške narodnosti večje zneske za dobrodelen namen. Zbirka v mestu samem je prinesla invalidom 3500 K, kar je tembolj vredno občudovanja, ker je že cvetlični dan „splošnega ženskega društva v Ptuj“ dne 6. julija 1919 dal zbirko 2200 K.

Tudi v vseh drugih večjih krajih okraja so bile slične prireditve in zlasti šolske slavnosti. Uspehi zbirke za invalide še niso javljeni; večji znesek se je nabral v občini Breg.

Zborovanje zaupnikov JDS v nedeljo, dne 6. julija 1919 v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani.

(Nadaljevanje.)

Za njim poroča poslanec dr. Novak o gospodarskem stanju države in tozadevnem delu v Narodnem predstavništvu; vprašanje je važno ravnotako kot za meščana tudi za delavca in za kmeta. Navaja finančne težkoče države, ki so dovedli ministra do carinske naredbe in opisuje sodelovanje stranke v tem oziru v parlamentu in izven parlamenta in prosi že sedaj, da se tozadevna resolucija, ličoča se carine, ko bo stavljena na glasovanje, sprejme.

Ko preneha odobravanje od strani poslušalcev, poda svoje poročilo poslanec dr. Kukovec o agrarni reformi v Narodnem predstavništvu. Vprašanje osvetljuje z zgodovinskega vidika od prvega početka v ruskih streških jarkih, pri Čehih, Madžarih in pri nas. Omenja ministra Korača in njegovega naslednika dr. Poljaka, poudarjanje potrebe agrarne reforme v prestolonaslednikovem manifestu in v adresni debati, razmotriva šanse, ki jih imamo pričakovati iz te akcije in pojasnjuje njen pomen. Kapitalisti naj udeležijo svoj kapital v industriji, z nakupom državnih papirjev itd., nikakor pa ne bodo več špekulirali z zemljo, ki mora pripasti edinole poljedelcu. JDS se je vedno potegovala za agrarno reformo z vsemi svojimi močmi, česar se ne more reči o oni stranki, ki je po svojem zastopniku pisala v Dalmacijo: „Vrlo mnogo nam preti agrarna reforma.“

Samo ob sebi je umevno, da so poslušalci, med katerimi je bila velika večina poljedelcev, napeto poslušali govornika, ki so ga med njegovim govorom večkrat prekinili z odobravanjem. Da se popolnoma strinjajo s strankinimi nazori, je pričalo gromovito odobravanje, ko je govornik končal.

Nato je poročal poslanec dr. Pavel Pestotnik o prosvetnem vprašanju. Tudi glede tega vprašanja je storila stranka vse, kar se je storiti dalo. Ustvarila si je splošen pregled stanja izobrazbe in skušala najti način ureditve, ki bo odgovarjal celokupnim interesom. Da to ni bila lahka naloga, se razvidi iz tega, če pogledamo, kake razlike obstojajo v osnovnem šolstvu v pozameznih delih države. V Srbiji na p. traja šolska obveznost štiri leta, v Dalmaciji šest, ravnotako na Hrvatskem in v Slavoniji, pri nas zopet osem let, po nekaterih krajih se pa dosedaj sploh ni moglo govoriti o kakem obveznem obisku šole. Popolnoma drugačen je pouk muslimanske mladine, kakor pri nas ali drugod. Navaja razlike v učiteljskih in strokovnem šolstvu. Omenja boj med privrženci humanističnih in realnih srednjih šol

glede pouka starih klasičnih in modernih živih jezikov in preide končno na visoke šole, ki se ustanovijo v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Ministrstvo polaga veliko važnost na pospeševanje ljudske izobrazbe potom predavanj, knjižnic, kurzov za analfabete, ljudskih univerz po vzorcu Danske in Švedske. Mi Slovenci imamo veliko oporo v ministru Davidoviću, ki spoštuje naše delo in našo kulturo, ker vé, da smo si jo sami pridobili v trdi borbi.

Poročilu je sledilo živahno ploskanje.

Ker je poslanec dr. Brezigar zadržan, prečita gosp. prof. Voglar njegovo poročilo, ki nam prikazuje stanje države v narodnogospodarskem in finančnem pogledu: brežmena, ki jih bomo morali prevzeti po bivši Avstro-Ogrski, valutno vprašanje državnih dolgov, sistem državnih davkov, carinski sistem, kako stališče zavzema stranka k tem vprašanjem.

Tudi to poročilo se je sprejelo z zadovoljstvom na znanje.

Kot poročevalec k četrti točki dnevnega reda: „Poročilo strankinega zastopstva v ljubljanski vladi“, dobi besedo dosedanji predsednik deželne vlade dr. Gregor Žerjav. Ko imenuje predsednik g. dr. Ivan Tavčar njegovo ime, izbruhne po dvorani navdušen aplavz, ki ne poneha še dolgo potem, ko stoji govornik na odru in čaka, da pride do besede. Poslušalci prekinajo tudi med poročilom velikokrat govornika in aplavz se vedno zopet ponavlja. Govornik ugotavlja predvsem, da ni kot podpredsednik deželne vlade nikdar nastopal pristransko, kljub temu da je pristal JDS. Vedno je stal na stališču, da potrebuje Jugoslavija v tem času dobro upravo, čisto, nekoruptno in nepristransko. Opozarja nato na veliko delo, ki ga je imela pokrajinska vlada od prvega početka pa do danes, opozarja na težkoče, ko je bilo treba informirati razne misije, ki so se mudile pri nas. Omenja boje za naše severne in zapadne meje. Danes imamo Celovec in lahko ponudimo temu mestu lepo bodočnost v Jugoslaviji. Težave so bile pri sprejemanju uradnikov iz zasedenega ozemlja. Prišla je kriza glede prehrane, ali premagali smo tudi to. Uradniki so grozili s stavko in bati se je bilo, da popusti aparat ob času, ko so Lahi komaj čakali trenutka, da bi korakali naprej. Še težje je bilo z delavci. Vlada je povsod storila svojo dolžnost in prepričani smo lahko, da žrtve niso bile zaman. Upali smo si poklicati nekatere letnike pod orožje. Deželna vlada je storila mnogo za vseučilišče in je na svojo roko otvorila tehniški kurz. Dalje navaja, da je vlada morala zadovoljiti rudarje, če je hotela si zagotoviti reden železniški promet in s prometom prehrano. Omenja industrijo, ki je med vojno bila zaspala, vprašanje uvoza in izvoza itd.

Deželna vlada je imela pa tudi svoje slabe strani; pozna jih dobro, ali sedaj jih ne mara navajati. Ker zapušča deželno vlado, prosi zase in za svojega tovariša, dr. Ravnikarja absolutorij.

Ob koncu izvajanj dr. Žerjava se je navdušeno ploskanje zopet ponovilo.

K peti točki je podal strankin tajnik g. dr. Breznik izčrpno poročilo o organizaciji stranke in o njenem denarnem stanju ter prečita tudi došle resolucije.

Gosp. dr. Kukovec predlaga, da se izreče ministru g. dr. Kramerju za njegovo nemorno delovanje popolno priznanje in zahvala. Zborovalci sprejmejo predlog z navdušenjem.

Gosp. predsednik dr. Tavčar otvori nato razpravo o dosedanjih poročilih.

K besedi se oglašijo razni govorniki, med njimi tudi priprosti kmetje.

Gg. dr. Pestotnik, Peterman in nekateri drugi predlagajo razne spremembe v resolucijah. Resolucije se sprejmejo enoglasno; enoglasno se tudi izrečejo zaupnice g. dr. Kramerju, gosp. dr. Gregorju Žerjavu in vsem strankinim zastopnikom v Narodnem predstavništvu. Navdušenje, ki je vladalo, ko se je glasovalo za te zaupnice, je dokaz, da zborovalci popolnoma odobravajo dosedanje delo svojih zastopnikov bodisi v Na-